

23. 3. 2015

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Úprava majetkových vztahů v manželstvích s mezinárodním prvkem

V době volného pohybu a pobytu občanů EU dochází čím dál tím víc k uzavírání mezinárodních manželství, tedy manželství mezi státními příslušníky dvou států. Jedná se o tzv. vztah s mezinárodním prvkem. Mnoho lidí podceňuje možné, zejména majetkové, právní následky související s ukončením takových manželství. O právní vztah s mezinárodním prvkem se však jedná i v případě českého manželství uzavřeného mezi dvěma Čechy v zahraničí nebo v případě, že manželé žijí v jiném státě.

Co je to mezinárodní prvek? O vztahu s mezinárodním prvkem se jedná v případě, že je vztah k zahraničí u:

- 1. subjektu právního vztahu (účastník právního vztahu je cizí státní příslušník, nebo bydlí v zahraničí apod.),
- 2. skutečnosti právně významné pro vznik a existenci právního vztahu (nastala nebo má nastat v zahraničí),
- 3. předmět právního vztahu (věci, práva, jichž se týká chování účastníků právního vztahu, je-li tento předmět umístěn v cizině apod.),
- 4. právního vztahu, který právně souvisí nebo je právně závislý na jiném právním vztahu, jestliže se tento vztah řídí cizím právem.

Zásadní otázky, které je v případě rozvodu manželství s mezinárodním prvkem potřeba vyřešit jsou, který soud je příslušný pro řízení o rozvod (český nebo cizí) a právo kterého státu má být použito na vypořádání **majetkových vztahů** manželů.

V rámci sjednocování práva Evropské unie byly přijaty 4 zásadní nařízení stanovící podmínky soudní příslušnosti, uznávání a výkonu rozhodnutí, jakož i použití hmotného práva toho kterého státu. Jedná se o:

Nařízení Brusel I - Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech,

Nařízení Brusel II - Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti,

Nařízení Řím I - Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy,

Nařízení Řím II - Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy.

Navzdory snaze o sjednocení postupů při určování příslušnosti soudů a určování rozhodného práva však ani jedno z výše uvedených nařízení neřeší otázku vypořádání majetkových vztahů rozvádějících se manželů.

Vzhledem k absenci této úpravy v mezinárodních smlouvách je proto nutné hledat řešení v zákonu č. [91/2012 Sb.](#), o mezinárodním právu soukromém v platném znění (ZMPS), podle jehož § 49 odst. 3 se majetkové poměry manželů řídí právním řádem státu, ve kterém mají oba manželé obvyklý pobyt; jinak právním řádem státu, jehož jsou oba manželé občany; jinak českým právem.

Ať už je tedy manželství uzavřeno mezi českým občanem a cizincem nebo mezi dvěma občany České republiky, kteří uzavřeli manželství v cizině nebo žijí v cizině, použije se pro vypořádání jejich majetkových vztahů v první řadě právo státu, ve kterém mají oba manželé obvyklý pobyt. Teprve, když by neměli obvyklý pobyt v tomtéž státě, použije se právo státu, jehož jsou oba manželé občany. A teprve, když by nebyli manželé občany téhož státu, použilo by se právo české.

Obvyklým pobytem se chápá místo, které má pro dotyčnou osobu charakter stálosti, je stálým nebo obvyklým centrem jejich zájmů. Jde o místo, kde se osoba převážně zdržuje, kde má práci, uskutečňuje volnočasové aktivity apod. V potaz se bere délka a kontinuita jejího pobytu; skutečnost, že má v místě stabilní zaměstnání apod. Obvyklý pobyt je faktický pojem nezávislý na právním úkonu (např. zřízení trvalého bydliště).

V případě, že například uzavřou dva Češi manželství v zahraničí a následně se rozhodnou pro rozvod, bude se majetkové vypořádání řídit právem státu, kde měli manželé poslední společné bydliště. V případě, že mají obvyklý pobyt jinde než v České republice, může se stát, že se majetkové vypořádání dvou Čechů bude řídit cizím právem. Pokud právo cizího státu nezná např. institut společného jmění manželů (SJM) a způsob jeho vypořádání tak, jak by se postupovalo dle českého práva, může se stát, že se majetek vypořádá úplně jiným způsobem, který může být pro jednoho z manželů značně nevýhodný. Existuje-li např. právní řád, který nerozlišuje výlučný a manželský majetek (společné jmění manželů), může dojít k situaci, kdy do vypořádání bude zahrnut i výlučný majetek jednoho z manželů.

Výlučným majetkem je majetek, který každý z manželů nabyt před uzavřením manželství, jakož i majetek nabytý po uzavření manželství, který slouží osobní potřebě jednoho z manželů, nebo který jeden z manželů nabyt darem, děděním nebo odkazem nebo jako náhradu nemajetkové újmy na svých přirozených právech, který nabyt jeden z manželů právním jednáním vztahujícím se k jeho výlučnému vlastnictví, nabyt jeden z manželů náhradou za poškození, zničení nebo ztrátu svého výhradního majetku.

Použije-li příslušný soud pro vypořádání cizí hmotné právo, může rozhodnout, že jeden z manželů má nárok na výlučný nebo část výlučného majetku druhého manžela. Při současném trendu uzavírání manželství v pozdějším věku, kdy jeden nebo oba budoucí manželé vlastní majetek nezanedbatelné hodnoty (byt, dům, jiný hmotný či nehmotný majetek) může mít použití cizího práva na oba manžele velmi poškozující následky.

V případě určování práva použitelného pro majetkové vypořádání manželů je tedy směrodatný hraniční určovatel - místo obvyklého pobytu. Obvyklý pobyt se samozřejmě za trvání manželství může měnit. Proto se tento hraniční určovatel vyhodnocuje až k okamžiku, kdy došlo k posuzované právně významné skutečnosti. V situaci, kdy např. manželé v průběhu manželství změnili místo obvyklého pobytu, může nastat situace, že na dobu trvání manželství před přestěhováním se použije

právo státu, ve kterém manželé žili, a na období po přestěhování se použije právo státu, do kterého se manželé přestěhovali.

Vzhledem k výše uvedenému vyvstává otázka, jak nepříjemným situacím zamezit. Nejlepším řešením by byla vzájemná dohoda manželů nebo budoucích manželů na volbě práva rozhodného pro jejich majetkové vztahy. Odpověď na tuto otázku dává ZMPS, ale pouze pokud jde o smluvený manželský majetkový režim (předmanželská smlouva, dohoda o zúžení, rozšíření nebo jiné úpravě SJM).

§ 49 odst. 4 ZMPS uvádí: „Smluvená úprava manželského majetkového práva se řídí právním řádem, který byl v době sjednání úpravy rozhodný pro majetkové poměry manželů. Jinak také pro smluvenou úpravu manželského majetkového práva **se manželé mohou dohodnout**, že se jejich majetkové poměry budou řídit buď právním řádem státu, jehož je jeden z manželů občanem nebo v němž má jeden z manželů obvyklý pobyt, nebo právním řádem státu, v němž je nemovitá věc, pokud jde o tuto nemovitou věc, nebo českým právním řádem. O dohodě musí být pořízen notářský zápis nebo obdobná listina, jestliže se dohoda uzavírá v cizině.“

To znamená, že v současné době si manželé nebo budoucí manželé mohou zvolit rozhodné právo jen v případě, že své majetkové vztahy upraví smluvně jinak, než určuje zákonný režim SJM. Pokud manželé nebo budoucí manželé svůj majetkový režim smluvně neupraví, bude pro ně platit zákonný režim SJM, který ale volbu práva neumožňuje.

V současné době probíhá na evropské úrovni příprava návrhu Nařízení Evropské komise o příslušnosti, rozhodném právu a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových režimů manželů. Tento návrh počítá s možností volby manželského majetkového práva. Na toto nařízení si však budeme muset ještě počkat.

Mgr. Martina Szwarcová,
advokátka

[Seddons s.r.o., advokátní kancelář](#)

Karlova 48
110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 771 711

Fax: +420 222 316 805

e-mail: seddons@seddons.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)